

اجتماعی

■ چهارشنبه ۲۰ مرداد ۱۴۰۰
■ سال بیست و هفتم
■ شماره ۷۶۹۸

www.iran-newspaper.com
editorial@iran-newspaper.com

ایران اجتماعی

آری به تزریق واکسن کرونا برای حمایت از خانواده ام

دکتر بهروز افغانی ممتاز
هیأت علمی دانشگاه علوم توانبخشی و
سلامت اجتماعی تهران

با توجه به افزایش موارد بیماری کرونا در جهان، در تاریخ ۱۱ مارس ۲۰۲۰ سازمان بهداشت جهانی پاندمی قرن را اعلام کرد. در حال حاضر ۲۲۲ کشور در جهان درگیر این بیماری هستند و بر اساس آمار رسمی سازمان بهداشت جهانی، بیش از ۱۹۶ میلیون ابتلای تأیید شده و بیش از ۴ میلیون مرگ ناشی از بیماری کرونا گزارش شده است. با توجه به نحوه انتشار ویروس کرونا، بر اقدامات پیشگیرانه شامل قرنطینه، پوشیدن ماسک، رعایت فاصله فیزیکی و شستن ۲۰ ثانیه‌ای دست‌ها تأکید شده است. هرچند مطالعات نشان می‌دهد که اقدامات پیشگیرانه و رعایت پروتکل‌های بهداشتی می‌تواند تا حد زیادی از ابتلا به بیماری و مرگ و میر پیشگیری نماید، اما بهترین راه جهت ریشه‌کنی COVID-۱۹ انجام واکسیناسیون همگانی است. در شرایطی که دانشمندان امیدوارند با انجام واکسیناسیون اثربخش و ایمن، بیماری را ریشه‌کن کنند مطالعات و گزارش‌ها نشان می‌دهد، استقبال مردم بخصوص سالمندان از انجام واکسیناسیون کم است. طبق گزارش مراکز بهداشتی، حدود ۳۰ درصد از سالمندانی که برای انجام واکسیناسیون دعوت شده‌اند، تاکنون مراجعه نکرده‌اند. بنابراین جهت انجام موفقیت‌آمیز واکسیناسیون COVID-۱۹، در دسترس بودن واکسن ایمن و اثربخش کافی نیست، اعتماد و پذیرش عمومی از مهم‌ترین مسائلی است که در این زمینه باید مورد توجه قرار بگیرد. چرا که عدم اعتماد عمومی و تردید نسبت به واکسن می‌تواند اجرای برنامه واکسیناسیون کرونا را دچار اختلال کند. انتظار می‌رود رسانه‌ها با ارائه اطلاعات صحیح و افزایش آگاهی مردم، استقبال سالمندان جهت دریافت واکسن را افزایش دهند.

اجرای موفقیت‌آمیز برنامه واکسیناسیون علیه کرونا ویروس صرفاً به کارایی و اثربخشی واکسن مرتبط نیست و پذیرش و اعتماد عمومی نسبت به واکسن رکن اساسی در اجرای موفقیت‌آمیز برنامه واکسیناسیون کرونا ویروس محسوب می‌شود. بنابراین انجام موفقیت‌آمیز واکسیناسیون علاوه بر وجود یک سیستم بهداشتی منسجم و قوی، نیازمند اعتماد عمومی و پذیرش واکسن خواهد بود.

آنچه سیاست‌گذاران بهداشتی باید در نظر داشته باشند این است که نگرانی مردم در مورد کرونا صرفاً به منزله عدم پذیرش واکسن نیست لذا افزایش اعتماد عمومی نسبت به واکسن و تشویق مردم به انجام واکسیناسیون یکی از عوامل مهم در جهت ریشه‌کنی کووید-۱۹ به‌شمار می‌آید.

باید در مورد واکسن اطلاعات قابل‌باور به مردم ارائه شود. سیستم‌های ارائه مراقبت‌های بهداشتی باید برای افزایش استقبال عمومی مردم و پذیرش واکسن در جهت رفع موانع و ارائه خدمات باکیفیت تلاش کنند. تشویق، استقبال و پذیرش جامعه نسبت به واکسن از اقدامات اصلی دولت‌ها محسوب می‌شود چرا که مردم در معرض اطلاعات نادرست، غیر موق و شایعات قرار گرفته‌اند.

پیشکسوتان عزیز، اگرچه ممکن است انجام واکسیناسیون نتواند ۱۰۰ درصد از بیماری پیشگیری کند، اما باید به‌خطر داشت که انجام واکسیناسیون می‌تواند ضمن کم کردن احتمال ابتلا به بیماری کرونا، شدت مرگ و میر را کاهش دهد. البته باید در نظر داشت که انجام واکسیناسیون به منزله حذف رعایت پروتکل‌های بهداشتی نیست.

گفت‌وگو با سعید معدنی جامعه شناس درباره راهکارهای بازسازی سرمایه اجتماعی

شفاف‌سازی تمام عیار برای افزایش اعتماد اجتماعی

پرستو رفیعی
خبرنگار

همواره از سرمایه اجتماعی به‌عنوان ابزار اساسی و قدرتمند کشورهای جهان یاد می‌شود که در سایه آن می‌توان به توسعه، افزایش امنیت، مقبولیت اجتماعی و شکوفایی اقتصادی دست یافت. از این رو رشد و تعالی سرمایه اجتماعی برای مقابله با مشکلات و آسیب‌های داخلی و همچنین مقابله با تهدیدات خارجی در مدار توجه مسئولان کشورها قرار گرفته است. متخصصان و پژوهشگران معتقدند توجه به سرمایه اجتماعی به گسترش اعتماد عمومی و به‌دنبال آن افزایش همدلی و یاری‌رسانی در جامعه منجر شده از بروز آسیب‌های اجتماعی پیشگیری می‌کند از این‌رو سرمایه اجتماعی یکی از ارکان مهم جوامع بشری محسوب می‌شود. سعید معدنی جامعه شناس در گفت‌وگو با «ایران» به وضعیت کنونی سرمایه اجتماعی در کشور و راه‌های افزایش آن پرداخته است.

■ برخی از کارشناسان علوم اجتماعی بر این باورند که بعضی از اتفاقات در طی سال‌های اخیر باعث شده، سرمایه اجتماعی به سطحی پایین برسد و این تبعات اجتماعی ناخوشایندی برای جامعه خواهد داشت. نظر شما در این باره چیست؟ شما وضعیت سرمایه‌های اجتماعی را در کشور چطور ارزیابی می‌کنید؟

سرمایه اجتماعی با سه عنصر اعتماد، مشارکت و همکاری سنجیده می‌شود. البته مشارکت و همکاری ذیل عنصر اعتماد قرار می‌گیرد و می‌توان گفت اعتماد بنیان اصلی سرمایه اجتماعی است. متأسفانه در سال‌های اخیر برخی از عناصر باعث شده سطح سرمایه‌های اجتماعی در کشور پایین بیاید اما نمی‌توانیم درمقام مقایسه برآمده ویگویم سطح سرمایه‌های اجتماعی کاهش یا افزایش یافته است. زیرا معیار دقیقی برای سنجش وجود ندارد که بتوان براساس آن مثلاً یک دهه اخیر را

یکی از راه‌های بهبود اعتماد عمومی آسیب دیده و بازسازی آن تکیه بر افراد مورد اعتماد جامعه و استفاده از خدمات آنها است. متأسفانه در جامعه ما کسانی که می‌توانند در افزایش اعتماد عمومی مؤثر بوده و به نوعی تکیه‌گاه اجتماعی مردم جامعه باشند به مرور زمان حذف می‌شوند. مثال روشن این موضوع فوتبالیست‌های برجسته، هنرمندان بزرگ و مشاهیر کشور که از افراد مورد اعتماد جامعه به شمار می‌آیند از صداوسیما حذف شده‌اند و مردم کمتر با آنها در ارتباط هستند. به طوریکه می‌توان گفت آنها در حال حذف از گردونه زندگی اجتماعی مردم هستند. صداوسیما که

تنها وسیله ارتباطی مردم در داخل کشور است متأسفانه نتوانسته آن طور که باید اعتماد را باشد. از این رو برای بهبود و بازسازی اعتماد در جامعه مسئولان باید با نگاهی وسیع‌تر به همه سرمایه‌های ملی و اجتماعی توجه کنند تا بتوانیم در بهبود اعتماد اجتماعی از آنها کمک بگیریم. به یاد دارم در زلزله کرمانشاه مردم به سلبریتی‌ها و به شخصیت‌های اجتماعی بیشتری اعتماد را داشتند و بیشترین کمک را از طریق آنها به دست آسیب دیدگان رساندند. این نشانه‌ای بود که سیستم اداره کشور می‌توانست به آنها اعتماد کند و به تداوم اقداماتی از این دست کمک کند.

■ به نظر می‌رسد افول سرمایه اجتماعی؛ بزرگترین چالش پیش روی دولت آینده است و لازم است برای بازسازی آن با توجه به پیچیدگی‌هایی که جامعه ایرانی دارد به‌صورت فوری و اورژانسی تصمیمات مؤثری اتخاذ شود. نظر شما در این باره چیست؟

ما برای افزایش سرمایه‌های اجتماعی هیچ راه فوری و اورژانسی نداریم و سرمایه‌های اجتماعی پتدریج ایجاد می‌شود. به همین دلیل هنگامی که سرمایه‌های اجتماعی از بین می‌رود براجتی نمی‌توان آن را جذب و ایجاد کرد. در واقع این امری تدریجی و تاریخی است. برای مثال اعتقاد به ملیت و اعتقاد به مذهب هم سرمایه اجتماعی هستند هنگامی که آسیب ملیت و اعتقاد به مذهب هم سرمایه اجتماعی هستند هنگامی که آسیب برچسته، هنرمندان بزرگ و مشاهیر کشور که از افراد مورد اعتماد جامعه به شمار می‌آیند از صداوسیما حذف شده‌اند و مردم کمتر با آنها در ارتباط هستند. به طوریکه می‌توان گفت آنها در حال حذف از گردونه زندگی اجتماعی مردم هستند. صداوسیما که

تنها وسیله ارتباطی مردم در داخل کشور است متأسفانه نتوانسته آن طور که باید اعتماد را باشد. از این رو برای بهبود و بازسازی اعتماد در جامعه مسئولان باید با نگاهی وسیع‌تر به همه سرمایه‌های ملی و اجتماعی توجه کنند تا بتوانیم در بهبود اعتماد اجتماعی از آنها کمک بگیریم. به یاد دارم در زلزله کرمانشاه مردم به سلبریتی‌ها و به شخصیت‌های اجتماعی بیشتری اعتماد را داشتند و بیشترین کمک را از طریق آنها به دست آسیب دیدگان رساندند. این نشانه‌ای بود که سیستم اداره کشور می‌توانست به آنها اعتماد کند و به تداوم اقداماتی از این دست کمک کند.

■ به نظر می‌رسد افول سرمایه اجتماعی؛ بزرگترین چالش پیش روی دولت آینده است و لازم است برای بازسازی آن با توجه به پیچیدگی‌هایی که جامعه ایرانی دارد به‌صورت فوری و اورژانسی تصمیمات مؤثری اتخاذ شود. نظر شما در این باره چیست؟

شکل نمی‌گیرد. در چنین شرایطی با افزایش آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی مواجه می‌شویم و فقر و مشکلات بسیار زیاد دیگری در جامعه حاکم می‌شود. در واقع به همین خاطر است که ما حتی در جامعه نسبت به یکدیگر هم اعتماد اجتماعی نداریم.

متأسفانه طی سال‌های اخیر به دلایل مختلف بویژه در حوزه حکمرانی دولت رابطه بین مردم و دولت ضعیف شده است و سرمایه اجتماعی بشدت کاهش پیدا کرده و همین مسأله بی‌اعتمادی را به‌دنبال داشته است. اگر سیستم به‌دنبال جلب اعتماد مردم است باید شفاف‌سازی کند. از سوی دیگر باید موانع ایجاد دوگانگی اعمال قانون شود چرا که این دوگانگی مانع مهمی برای ترمیم یا ایجاد اعتماد اجتماعی است. به نظر می‌رسد برای تقویت و بهبود سرمایه‌های اجتماعی باید شفاف‌سازی تمام عیار شکل بگیرد و دولت به مردم نشان دهد که واقعا به‌دنبال شفاف‌سازی است.

می‌شود و بحران‌ها کاهش می‌یابد. ■ شفاف‌سازی در رابطه میان دولت و مردم، نقش پررنگی در بهبود و تقویت سرمایه اجتماعی دارد که نظر شما چه اقداماتی در این زمینه باید از سوی سیاست‌گذاران صورت گیرد؟

متأسفانه طی سال‌های اخیر به دلایل مختلف بویژه در حوزه حکمرانی دولت رابطه بین مردم و دولت ضعیف شده است و سرمایه اجتماعی بشدت کاهش پیدا کرده و همین مسأله بی‌اعتمادی را به‌دنبال داشته است. اگر سیستم به‌دنبال جلب اعتماد مردم است باید شفاف‌سازی کند. از سوی دیگر باید موانع ایجاد دوگانگی اعمال قانون شود چرا که این دوگانگی مانع مهمی برای ترمیم یا ایجاد اعتماد اجتماعی است. به نظر می‌رسد برای تقویت و بهبود سرمایه‌های اجتماعی باید شفاف‌سازی تمام عیار شکل بگیرد و دولت به مردم نشان دهد که واقعا به‌دنبال شفاف‌سازی است.

برای افزایش سرمایه اجتماعی چه باید کرد؟

سعید معدنی
جامعه شناس

سرمایه اجتماعی در عین اینکه بر کیفیت حکمرانی مؤثر است، خود می‌تواند برآیندی از چگونگی حکمرانی در یک کشور باشد، یعنی دولت‌ها هر چند متکی به سرمایه اجتماعی هستند، برای حفظ و جلوگیری از فرسایش

آن باید کوشش کنند. سرمایه اجتماعی در سطح کلان یک مؤلفه اساسی دارد و آن اعتماد شهروندان به اجزا و نهاد‌های رسمی دولتی است. در این موضوع سؤال مهم این است که اعتماد به مثابه درنمایه اصلی سرمایه اجتماعی چگونه شکل می‌گیرد؟ در هر جامعه، انتظاراتی از هر دولت وجود دارد که اگر دولت نتواند به آن انتظارات به‌طور مناسب پاسخ بدهد، اعتماد شهروندان را جلب می‌کند. در واقع دولتی که کارکردهای مطلوب داشته باشد، اعتمادبرانگیز است، اما چه کارکردهایی؟ اینکه جامعه را به گونه‌ای مدیریت کند که در وهله اول نیازهای حداقلی اعضای آن شامل غذا، مسکن، کار، سلامت و آموزش و امنیت برآورده شود.

در وهله بعد برابری اعضای جامعه در دسترسی به منابع

تضمین شود و دولت نماینده کل جامعه باشد. انتظار دیگر جامعه از دولت شفافیت و صداقت است، چرا که فقدان شفافیت زمینه‌ساز سوءاستفاده و فساد است که خود آفت اعتماد به شمار می‌رود. شهروندان از هر دولت انتظار دارند در اداره قلمرواش رویه‌ای بیطرفانه داشته باشد و از تقسیم جامعه به خودی/غیرخودی فریضد.

علاوه بر این‌ها شهروندان می‌خواهند دولت به حقوق و آزادی‌های فردی و اجتماعی آنها التزام داشته باشد، اگر دولت این انتظارات را برآورده کند و از نظر جامعه کارکرد مطلوب داشته باشد، بی‌گمان اعتماد جامعه را جلب و سرمایه اجتماعی وسیع و گرانسنگی فراهم کرده که با اتکالی به آن می‌تواند از پس ما موریت‌های بزرگتری همچون توسعه و شکوفایی در حوزه‌های مختلف برآید، اما صورت دیگر قضیه، ناکارآمدی افراد و مجموعه‌ها در عمل کردن به وظایفش است که به‌تدریج اعتماد اجتماعی را تحلیل می‌برد و سرمایه اجتماعی را به باد می‌دهد.

بحران همه‌گیری، وضعیت نابسامان اقتصادی، احساس نابرابری‌های طبقاتی، نامشخص بودن آینده از جمله عوامل تحلیل برنده سرمایه اجتماعی در جامعه ایران هستند.

چرایی ترس سالمندان از تزریق واکسن

دکتر بهروز افغانی
روانپزشک

در اوج اخبار تلخ مربوط به کرونا و نگرانی‌های افشار مختلف در مورد کندی روند واکسیناسیون، خبر عدم مراجعه حدود ۳۰ درصد واجدین شرایط

واکسیناسیون، که فعلاً شامل افراد بالای ۶۰ سال می‌شود، قابل توجه است. این عدم مراجعه در گروه‌های هدف را می‌توان از جنبه‌های مختلف مورد توجه قرار داد. کمترین ارتباطات اجتماعی سالمندان، ناآشنایی با تکنولوژی، عدم دسترسی به مراکز درمانی یا توجه به محدودیت‌های سالمندی و محدودیت‌های دسترسی، ابهام در اطلاع‌رسانی و نگرانی‌های مرتبط با ابتلا به کرونا که بسیاری از سالمندان را در یک سال و نیم گذشته خانه نشین کرده، ممکن است از جمله دلایلی باشند که موجب تعلل این افراد در مراجعه به مراکز واکسیناسیون می‌شوند.

اما اگر به اطراف خود بنگریم موارد زیادی را مشاهده

می‌کنیم که با وجود آگاهی و توانایی در مراجعه بازمه حاضر به تزریق واکسن نیستند. ممکن است معدودی از این افراد درگیر تئوری‌های توطئه باشند و درصدی نیز به دلیل ناامیدی و اختلالاتی مثل افسردگی تمایلی به تجویز واکسن نداشته باشند ولی درصد قابل توجهی از این افراد صرفاً مرد هستند و لازم است منابعی داشته باشند تا بر این تردید غلبه کنند. برخی از مهم‌ترین منابع مورد اعتماد مردم در جامعه شامل دولت‌مردان و سایر سیاستمداران (مخالف)، پزشکان و پرسنل بهداشتی-درمانی، رسانه‌ها و افراد مشهور می‌باشند. هرچند در این یادداشت کوتاه فرصت پرداختن به ریشه‌ها وجود ندارد ولی در سال‌های گذشته متأسفانه اعتماد جامعه به این افشار کمتر شده است.

اگر عزم جدی برای واکسیناسیون افراد مرد وجود داشته باشد لازم است حاکمیت از تمام منابع خود برای اقناع آنها استفاده کند. در این راه رویکرد فعال (مثل تماس یا مراجعه حضوری)، کمک گرفتن

از خانواده سالمندان، داشتن رویکرد شفاف و اقناعی و پرهیز از اغراق و حماسه‌سازی رایج مسئولان که خود موجب کاهش اعتماد می‌شود اثرگذار خواهد بود. همچنین توجه به ترس‌ها و نگرانی‌های افراد در مورد واکسن و بیماری، شناسایی و رفع موانع تا حد امکان، استفاده از رسانه‌ها بخصوص رسانه‌های اجتماعی که برخلاف تصور در سالمندان کاملاً رایج است و جلوگیری از انتشار اخبار ضد علمی و شبه علمی در رسانه‌ها که این روزها گاهی از مراجع و رسانه‌های رسمی نیز ترویج می‌شوند و در نهایت کمک گرفتن از سازمان‌های مردم نهاد و افراد مشهور جهت تشویق مردم می‌تواند کمک کننده باشد.

موضوع مهمی که در این راه وجود دارد این است که این تبلیغات در صورتی که شفاف، واقعی و بدون اغراق، علمی و توسط افراد مورد اعتماد نباشند می‌توانند اثر معکوس داشته باشند بنابراین استفاده از متخصصان حیطه سلامت روان و جامعه شناسان می‌تواند در این راه کمک کننده باشد.